

בתשובות שבט הלוי או"ח סימן א, הקשה על דעת המשנה ברורה ששוק הוא מעל הברך: דעת הגאון משנה ברורה... ובמכתה"ג דבריו צ"ע, דדברי החיי אדם אינם משמע כן וגם בדברי הפמ"ג צ"ע.

וז"ל החיי אדם כלל ד' ס"ב: כל גופה של אשה מה שדרכה להיות מכוסה נקרא ערוה וכו', וכן פרסות רגליה במקום שדרך לילך יחף מותר, אבל זרועותיה ושוקה אפ"ל רגלין בכך כדרך "פרוצות" - אסור. ע"כ. הרי דלא התיר אלא פרסות רגליה, אבל לא חלק הרגל שלמעלה מן הפרסה, דהיינו קנאכע"ל בל"א עד ארכובה (קני"א), דזה באמת בכלל שוק כאשר אבאר אי"ה להלן.

אלא דעיקר העתקת משנה ברורה בזה מהפמ"ג, וגם זה צ"ע. דז"ל הפרי מגדים במשבצות זהב סק"א: והוי יודע דלשון שוק הוא מארכובה¹⁶ (עיין רש"י ויקרא ז' ל"ב¹⁷), ובתוי"ט פ"י דחולין מ"ד¹⁸ וכ"פ הרמב"ם ז"ל בהלכות מעשה הקרבנות פ"ט ה"י¹⁹ ושוק לפעמים נקרא ירך, כ"ז בפרמ"ג, נמצא כל הרגל עד ארכובה שקורין קני"א שם במקום שהולכין יחף ומגולה אפשר אין חשש וכו' עכ"ל. הנה הפמ"ג כתב זה דרך אפשר, והמשנה ברורה החליט הדברים.

...ולא מצאתי כדי סמיכה להתיר, מאחר שבחיי"א מבואר לאיסור ובפמ"ג אינו מבואר להיתר כנ"ל.

מה שכתב שבחיי אדם מבואר לאיסור, נראה שדייק ממה שהחיי אדם הזכיר להיתר רק את פרסות רגליה. אך אין זה ראייה גמורה, שכן אפשר לפרש שהסתפק מהו שוק, ולכן לא ביאר מהו דין החלק שתחת הברך, ורק סתם ששוק אסור בלא לבאר מהו שוק. ונראה שבשער הציון ציין את החיי"א כמקור רק לענין מה שכתב "כפי המנהג שדרך להיות מגולה באותו מקום" (שזה נקרא ערוה), שהרי זהו הלשון במשנה ברורה הלכות מהחיי"א.

ב"ספר הלכה", לראשל"צ הרב מרדכי אליהו, חלק שני, פרק יד סעיף לט (עמוד כז), פסק:

¹⁶ כנראה חסרה כאן המלה "ומעלה".

¹⁷ שכתב: "שוק - מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם הראש, עד הפרק האמצעי שהוא סובך של ירך". הרי שהשוק הוא מהארכובה ומעלה. אבל כבר דחה חתם סופר, שיש הבדל בין שוק של אדם לשוק של בהמה.

¹⁸ המשנה שם אומרת: "איזהו הזרוע - מן הפרק של ארכובה עד כף של יד... וכנגדו ברגל - שוק. ר' יהודה אומר: שוק - מן הפרק של ארכובה עד סובך של רגל". וכתב תוספות יום טוב: "עד סובך של רגל - כתב הר"ב: היינו פרק שבין הקולית ועצם האמצעי. וכן פירש רש"י. וא"כ לר' יהודה אין במתנת הזרוע רק עצם האמצעי לבדו, ובהאי פליג אתנא קמא. ולכך אני תמה על רש"י שמפרש בפרשת צו גבי שלמים כרבי יהודה, ואמאי שבקיה לתנא קמא?... שכך השיגו סמ"ג בעשין סימן קפג".

¹⁹ שכתב: "ואיזה זרוע - מן הפרק של ארכובה עד כף של יד... ושכנגדה ברגל הוא השוק האמור בכל מקום". קשה על ראייתו זו מהרמב"ם, הרי הרמב"ם פסק כתנא קמא בחולין, שלפיו השוק הוא מהארכובה ומטה [ב. כ.].